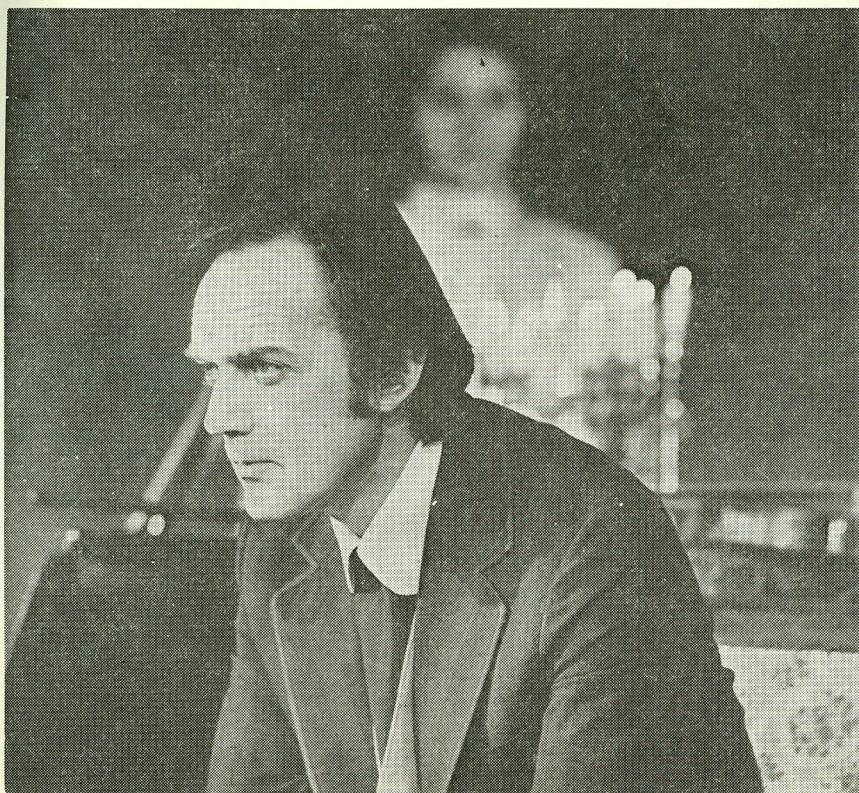


színházi esték

* A Miskolci Nemzeti Színház és az egri Gárdonyi Géza Színház műsorismertetője — 1978. február *

Veronai fiúk

Színházunk annyi operett és zenés vígjáték után február 17-én McDermot: Veronai fiúk című kétrészes musicaljét mutatja be. A nézőknek már a cím is bizonyára ismerősen cseng, hiszen a történet atyja, maga Shakespeare, akinek vígjátékát John Guare és Mel Shapiro dolgozta át. Ami tehát a sztorit illeti, a leendő nézőnek nemigen lehetnek kétségei. A mű világsikere azt bizonyítja, hogy a történethez megfelelő zenét komponáltak. Most már csak az a kérdés, milyen lesz az előadás? Színházunk művészei nagy lelkesedéssel ismerkednek, barátkoznak a beat-ritmusokkal; úgy érzik, sok közülük van ehhez a zenei világhoz, s remélik, hogy nagy közönségsikere lesz a bemutatónak. Együttesünk az operettek lágy hullámú vizeiről minden esetre fodrozóbb, izgalmasabb területre evez, nem fél az erőpróbától, s mindazokat sorompóba állítja, akik már eddig is hírt, s nevet szerettek a műfajnak.



Az Ivanov Egerben

Csehov első — egész estét betöltő — színpadi műve, az Ivanov reneszánszát éli az egész világon. Mintegy tíz esztendővel ezelőtt az amerikai színházak kezdték felfedezni az orosz klasszikusnak ezt a korai darabját, s azóta nem került le az Ivanov a világszínház műsoráról. A magyar közönség abban a szerencsés helyzetben van, hogy az elmúlt hónapokban három előadását is láthatta a darabnak. Színházunkon kívül bemutatta a Magyarországon vendégszereplő Moszkvai Művész Színház együttese, valamint a kaposvári Csiky Gergely Színház. Aki bármelyik előadásban látta az Ivanovot, azonnal megállapíthatja, hogy a darab — melyben benne foglaltatik a későbbi nagy Csehov-művek minden problematikája — mennyire izgalmas korunkban. A sikeres miskolci előadások után februárban egri színházunkban kerül színre a produkció, a társulat legjobb erőinek közreműködésével. A címszerepet, a Marosvásárhelyről hozzánk szerződött Bács Ferenc alakítja.

ÜJSÁGHÍR: „Üjabb elismerés érte a Miskolci Nemzeti Színházat: a Kulturális Minisztérium Csehov Ivanov című színművének magas művészi értékű színpadra állításáért nívódíjat adományozott a darabot rendező Illés Istvánnak, valamint az előadás teljes gárdájának. Hasonlóan honorálta a minisztérium a kaposvári Csiky Gergely Színház Ivanov-produkcióját is. A nívódíjat Orosz László, a Kulturális Minisztérium színház-, zene- és táncművészeti főosztályának vezetője nyújtotta át a két színház képviselőinek, a miskolciak esetében Sallós Gábor igazgatónak. A díj átadásánál kultúrattaságával képviseltette magát a Szovjetunió budapesti nagykövetsége is.”

Szétforgácsolt életek

Mi az Ivanov reneszán-szának titka?

A világszínházban mintegy tíz esztendővel ezelőtt ébresztették fel tetszhalálából Csehov első többfelvonásos színművét. Érdekesége ennek a reneszánsznak, hogy a Moszkvai Művész Színház, mely a Sirály emlékezetes sikere óta állandóan műsorán tartja Csehov darabjait, most — fennállása óta első ízben — az Ivanovot is műsorára tűzte, Kiderült erről a korai műről, hogy minden terjedőssége és retorikussága ellenére is rendkívül nagy vonzerővel bír, s éppen napjaink nézőinek sугall fontos dolgokat.

A dolog rejtélyét legjobban Csehov szavaival magyarázhatjuk, aki a következőket írja főhőséről és

előadás főhőse olyan, akit nem kell, sőt nem is szabad sajnálni.

Mindhárom rendező (Zsámbéki Gábor, Oleg Jefremov, Illés István) nagy gondot fordított Ivanov környezetének megteremtésére. Sajátos — panoptikumba illő — figurákkal népesítik be a színpadot. Ehhez kinek-kinek sikerült megtalálnia a megfelelő szcenariót. A kaposváriak színpadát (diszlettervező Pauer Gyula) faforgácsok borítják, ezen járnak bizonytalan léptekkel a szereplők. A sajátos megoldást ki-ki tetszés szerint értelmezheti, számunkra elsősorban a szétforgácsolt életek sугallják ezek a háncsdarabok. Jefremov diszlettervezője viszont elszáradt venyigékkel borítja be az udvarház falait, sőt ezek a



gyilkosságig csak egy alkalommal kell megmutatni. (Sabelszkij gróf fogja rá a kártyásra a nagy mulatozás közepette, hogy a hivatalnok hagyja abba végre idegölő kártyatörténeteit.) Mind a moszkvaiaknál, mind a kaposváriaknál azonban főszerepet kap a pisztoly a mulatozási képben. A moszkvai előadásban egy pillanatra sem teszi le kezéből Sabelszkij a fegyvert; állandán azzal játszik, gesztikulál, de ez még nem elég. Mikor a tivornyázókat meglepi Ivanov, kiragadja a pisztolyt nagybátyja kezéből, s a következőkben a fegyver hided vasával hűtőgeti felhevült homlokát, ezzel mintegy eljegyzi magát a gyilkos márggyal. A kaposváriak még tovább mennek a fegyverjátékban. A mulatozók az uborkásüvegbe ejtik a pisztolyt, később innen halásztatik ki, s azután Ivanov hosszasan tisztogatja. „Ezzel a végkifejlet — írja kritikájában Eörsi István — minden rémsége ellenére, felszívott magába egy komikus vonást. A halál méltóságából jócskán levez a halálokozó eszköz előtörténete.” S itt mindjárt felmerül, hogy mennyire kell, vagy mennyire nem kell Ivanovot és egész letűnő világát sajnálnunk. Ismeretes, hogy a korai előadásokban a nézők nagy elérékenykedéssel fogadták a Csehov-hősöket, sajnálkoztak szomorú sorsukon. Tegyük hozzá mindjárt, hogy Csehov eredeti szándéka ellenére. Az író azt írja egyik kritikusanak: „Őn azt állítja, megrikaták darabjaim. Nem őn az egyetlen. Pedig nem azért írtam őket. Egész mást akartam. Egyszerűen és becsületesen csak azt akartam mondani: nézzétek meg magatokat, nézzétek meg milyen unalmasan és rosszul éltek.” Ugy érezzük, ennek az életnek valódi tartalmát a mostani Ivanov-interpretációkban sikerült felismerni.



annak környezetéről: „Az Ivanovhoz hasonló emberek egyetlen problémát sem oldanak meg, összeesapják kezüket a fejük fölött, idegesek, nyavalyognak, ostobaságokat követnek el... Vakmerően arról ábrándoztam, hogy mindazt összefoglalom, amit valaha is írtak nyavalygó és mélabús emberekről, és az Ivanovval véget vetek mind ezeknek a firkálmányoknak.”

A hazai közönség az elmúlt hónapok folyamán három előadásban láthatta az Ivanovot (kaposvári Csiky Gergely Színház, Moszkvai Művész Színház, Miskolci Nemzeti Színház), s megdöbbentő, hogy a rendezői koncepciók különbözősége ellenére is, mennyi az azonosság a produkciókban. Mindegyik előadás szakított a hagyományos interpretációkkal; a színpadról nem valami időtlen mélabú sugárzik, hanem friss és kegyetlen izgalom. Kétségtelen, hogy Ivanovnak és környezetének vannak bizonyos értékei, az előadások azonban nem ezekre a szellemi értékekre koncentrálnak; ennek a társadalmi rétegnek az életképtelenségét, a befelé fordulását, az unalmát és az ostobaságát ragadják meg. Mindhárom

venyigék láthatók a földön is, Vayer Tamás, a miskolci előadás diszlettervezője magában a rozszart épületben (Ivanov házában) fogalmazza meg ezt a kiszáradt, pusztulóban levő életet.

Szerepel az Ivanovban egy végtelen hordozó tárgy is, melyre ugyancsak figyelték a rendezők Arról a pisztolyról van szó, melyet Ivanov kioltja életét. Ez a fegyver, különösen a kaposvári és a moszkvai előadásban kap nagy hangsúlyt. Az eredeti Csehov-instrukciók szerint az ön-igazán megmutatni.



Évfordulók

Kilencvenöt esztendővel ezelőtt született Somlay Artúr. A Vígyszínház színi iskoláját végezte, majd több felvidéki és erdélyi városban játszott. A század első éveiben a Vígyszínházban, majd Miskolcon szerepelt. 1908-tól 1921-ig a Nemzeti Színház tagja, 1936-tól a felszabadulásig a Vígyszínház foglalkoztatta, majd haláláig ismét a Nemzeti Színház tagja volt. Pályafutása alatt sokszor vendégszerepelt és filmezett külföldön is. Legkiemelkedőbb sikereit modern szerzők műveiben érte el. Új színjátzótípusot hozott, a régi iskolával élesen szemben állt. Fontosabb színpadi szerepei: a Bánk bán Tiborca, Herczeg Ferenc Árva László királya, az Uri muri Szakmáry Zoltánja. Ő formálta meg az Öreg Nagyot Bródy Sándor Tanítónőjében, s nagy sikerrel játszotta Clausen tanácsost, Hauptman Naplemente előtt című drámájában.

*

Száz esztendővel ezelőtt született a magyar színháztörténet jelentős egyénisége, Sebestyén Géza színész, színigazgató. A színiakadémia elvégzése után különböző vidéki városokban játszott, majd a Buda-temesvári társulatnak és a Kolozsvári Nemzeti Színháznak volt vezető művésze. 1909-től öt éven át a Magyar Színházban működött, főleg a polgári drámák és vígjátékok rezonóri szerepeiben. Biztos mesterségbeli tudás jellemezte. 1915-ben a Buda-temesvári, 1920-ban a Buda-miskolci színtársulat igazgatója lett, 1924-ben a Városi Színház is vezetése alá került. Sok éven át elnöke volt az Országos Színészegyesületnek.

*

Másfél évtizeddel ezelőtt hunyt el Kárpáti Aurél, a kiváló kritikus, színháztörténeti szakíró. Nagy felkészültséggel írt színházi és irodalmi bírálati a Magyar Szemlében és a Hazánk című napilapban jelentek meg. Később a Hétben, a Nyugatban, s főleg a Pesti Naplóban írta bírálatait. Új művészi utakat és haladást kereső kritikái nagy figyelmet keltettek. Elmélyült, széles körű írásai és tanulmányai hozzájárultak a kor stílusproblémáinak tisztázásához. A felszabadulás után is számos színházi cikke jelent meg, színi bírálatait ma kötetekben olvashatjuk.

Veronai fiúk



A karmester szobájában versenyre kel a zongora a magnetofonnal. Az első pillanatban nem tudni, hogy ki mit akar; a jelenlevők énekelnek, vezényelnek s verik az ütemet. Mint később kiderül, mindenki egyet akar, mégpedig azt, hogy a lehető legtökéletesebben szülessenek újjá Galt McDermot ritmusai, hogy a Veronai fiúk igazán jó musical legyen.

Kalmár Péter karmester — bár nem beatzenén nevelkedett — a téniszerek odaadásával és szenvedélyével igyekszik hasonlulni a muzsika eredeti amerikai felvételéhez. A Veronai fiúk zenéjét 25 tagú zenekar szolgáltatta majd meg február 17-én. Addig azonban — ahogy a jelenlevők mondják — még nagyon sok feladatot meg kell oldani.

— Itt mindenkinek minden új — mondja Harmath Albert, az egyik veronai fiú, aki szerényen elhallgatja, hogy éppen neki könnyebb lesz a munka a többiekénél, hiszen jelentős előtanulmányokat végzett már főiskolás korában, s a gyermekszínházban is.

— A műfaj minden nehézsége nehezedik ránk — vallja be Poór Péter, de korántsem látszik rajta, hogy ezek a nehézségek elkedvetlenítenék.

— Akárhogyan is számoljuk, negyven önálló számra kell felkészülnie a zenekarnak, illetve az együttesnek, — monfordírozik a zongora mellett Kalmár Péter karmester.

— Ez a produkció, a mai fiataloknak készül, akik pontosan érzik a



zene ritmusát, s nem szeretnék nekik csalódást okozni — ezek Horváth Zsuzsa hangos gondolatai.

Harmath Albert már minden főszereplő számára elkészítette a musical eredeti felvételének másolatát, ez volt az ő házi feladata. De hát a többieknek is éppen elég munka adódik otthonra, hiszen az első és legfontosabb feladat, hogy ki-ki megbarátkozzon a sajátos ritmussal, hogy vérvé váljon a beatmuzsika.

A Veronai fiúk előkészületei az új esztendővel kezdődtek, s most mindenki úgy érzi, hogy nagyon kevés ideje van február 17-ig. Mert a Shakespeare darabjából írt zenés műmerőben különbözik minden eddigi zenés színházi bemutatótól. Az együttes többsége mégis csak opereteken iskolázódott, nem könnyű ez a váltás. De hát megéri a munka, a fáradság, mert gazdagítani kell a színház repertoárját, s mindenki nagyon reméli, hogy a Veronai fiúk bemutatásával új közönségrétegeket sikerül majd meghódítani.

Benkő Mártát — ő lesz Szilvia, a milánói herceg lánya Horváth Zsuzsa mellett — főleg a technikai nehézségek izgatják. A színészeknek ugyanis mikrofonba kell énekelniük, s nagyon fontos, hogy az erősítők jól



működjenek, hiszen egy-egy technikai hiba miatt kárt szenvedhet a darab egész dramaturgiája, annál is inkább, mert itt nem dalbetétekről van szó; az énekelt részek szervesen illeszkednek a cselekménybe.

A Veronai fiúk stábjában nyolcvan tagú — számol Kalmár Péter —, ennek a nyolcvan embernek összehangolt (és itt most már nemcsak a zenéről van szó) együttműködésére van szükség, hogy jól sikerüljön a produkció.

Mindenkit érdekel, hogy miként fogadják majd a közönség ezt a musicalt, mely egész szcenírozásával, hangvételével és hangerejével elűt az eddigi zenés bemutatóktól.

— Bizony más hallgatni, és más csinálni — jegyzi meg Poór Péter, kottával a kezében. — De hát a szereplők életkoruknál fogva is közel állnak ehhez a műfajhoz, így hát joggal reménykedhetünk a sikerben. Annál is inkább, mert az alapmű szerzője mégiscsak Shakespeare, aki kitűnő játékot írt, s joggal bízhatunk abban is, hogy a bonyolult szerelmi kalandokat — a tőle megszokott ízléssel, igénnyel és fantáziával — fogalmazza majd színpadra Bor József. A rendezőnek — a zenei vezetőn kívül — olyan kitűnő segítőtársa van, mint Somos Zsuzsa, koreográfus és játékemester, valamint a díszlettervező Gergely István és a jelmeztervező Hruby Mária. Hogy a mű magyar szövege a legkényesebb igényeket is kielégíti, arra Szabó Magda és Romhányi József neve a biztosíték.



Miskolci műsor

1. szerda	LORENZACCIO	Shakespeare bérlet (7)
2. csütörtök	LORENZACCIO	Schiller bérlet (7)
3. péntek	LORENZACCIO	Molière bérlet (7)
4. szombat	LORENZACCIO	Csehov ifj. b. (3)
5. vasárnap	HAMUPIPÓKE	Bérletszűnet (3)
	LORENZACCIO	Goldoni bérlet (7)
6. hétfő	Nincs előadás	
7. kedd	LORENZACCIO	Ibsen bérlet (7)
8. szerda	LORENZACCIO	Lehár és Egyetemi b. (7)
9. csütörtök	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszűnet (7)
10. péntek	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszűnet (7)
11. szombat	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszűnet (7)
12. vasárnap	HAMUPIPÓKE	Bérletszűnet (3)
	VARÁZSKERINGŐ	Bérletszűnet (7)
13. hétfő	HUNYADI LÁSZLÓ	A debreceni Csokonai Színház operaelőadása
14. kedd	LORENZACCIO	Gárdonyi ifj. b. (7)
15. szerda	LORENZACCIO	Radnóti ifj. bérlet (7)
16. csütörtök	VERONAI FIÚK	Nyilvános főpróba Arany János bérlet (7)
17. péntek	VERONAI FIÚK	Bemutató bérlet (7)
18. szombat	VERONAI FIÚK	Petőfi ifj. b. (3)
	VERONAI FIÚK	Katona bérlet (7)
19. vasárnap	HAMUPIPÓKE	Bérletszűnet (3)
	VERONAI FIÚK	Szigligeti bérlet (7)
20. hétfő	Nincs előadás	
21. kedd	LORENZACCIO	Ady Endre ifj. b. (fél 5)
22. szerda	LORENZACCIO	Bérletszűnet (7)
23. csütörtök	LORENZACCIO	Huszka és Egyetemi bérlet (7)
24. péntek	VERONAI FIÚK	Vörösmarty bérlet (7)
25. szombat	VERONAI FIÚK	József A. ifj. b. (3)
	VERONAI FIÚK	Csiky bérlet (7)
26. vasárnap	HAMUPIPÓKE	Bérletszűnet (3)
	VERONAI FIÚK	Déryné bérlet (7)
27. hétfő	A Miskolci Szimfonikus Zenekar hangversenye	(fél 8)
28. kedd	VERONAI FIÚK	Ady Endre ifj. b. (fél 5)
	VERONAI FIÚK	Csontos és Egyetemi bérlet (8)

Színházak Lengyelországban

BESZÉLGETÉS KERÉKGYÁRTÓ LÁSZLÓVAL

A közelmúltban nemcsak a finn és a román színházi életbe nyerhettünk betekintést képviselőnk által. Kerékgyártó Lászlót, színházunk gazdasági igazgatóját a Magyar Színházművészeti Szövetség Lengyelországba delegálta, s így részt vehetett a decemberben tartott varsói színházi napokon. A gazdasági szakemberek precizitásával készített jelentés már elege meggyőzött bennünket arról, hogy képviselőnknek a

ség is ebben a szobában foglalt helyet), a nézőtér felé nyíló széles ablakon keltett kilátással, illetve a fal felhúzásával viszont a teljes nézőteret bevonták a játéktérbe, így a szobában folyó zárt jeleneteket a nézőtérre játszó, stúdióelőadásoknál szokatlan méretű tömegjelenetek követték.

— Hozzánk is eljutott a híre Dosztojevskij Wajda-adaptációjának, amely **Natasa Filipowna címmel** már régebben nagy sikert Lengyelországban.



Gorkij: Nyaralók (Poznan)

legökonomikusabban sikerült kihasználnia a rendelkezésre álló tíz napot. Kerékgyártó László 7 színházi bemutatót látott, 4 lengyel városban. Ezek között olyan jelentős esztétikai értékeket képviselő produkciónak voltak, mint az Alekszander Blok (Sztejna darabja), Gorkij Nyaralók című színműve, Dosztojevskij Félkegyelmű című regényéből adaptált Natasa Filipowna című dráma és Wyspianski Menyegzője.

— Melyik előadásról beszélne legszívesebben?

— Tulajdonképpen mindegyikről. Ezek a bemutatók — a nyelvi nehézségek ellenére is — nagyon nagy élményt jelentettek számomra. A látott előadások kivétel nélkül magas színvonalú, korszerű színi-nyelvészetben kerültek színre, ezáltal is igazolva a lengyel tervezőművészek európai hírét. Különösen érdekes volt a wroclawiak stúdióelőadásának játéktere (Alekszander Blok), amelyben a cselekmény színhelye a színpadon berendezett zárt szobadíszlet volt (a közön-

— Örülök, hogy beszélhettek erről, hiszen — a többi igen jó produkció között is — ez jelentette számomra a legnagyobb élményt. A darabnak mindössze két szereplője van, a cselekmény tulajdonképpen ott kezdődik, ahol az általunk ismert Félkegyelmű-feldolgozások története véget ér, vagyis Natasa Filipowna halála után. Az aszszony már halva fekszik egy belső szobában és róla, illetve magukról beszélget Miskin és Rogozsin. Mikor a nézők a terembe lépnek (nem hagyományos színházépületben játsszák az előadást) már tudajdonképpen folyik Miskin és Rogozsin dialógusa. A természet valami átható, mindannyiunkra ránehezedő tömjén- és fagyúállat tölti be; érezzük a nyomasztó légkört. Ebben a közegben minden szónak, minden jelenetnek különös hangsúlya van. A játszóknak sejtelmes homályban mérkőznek



Gombrowicz: Operett (Wroclaw)

egymással, a teret néhány gyertya fénye világítja meg. A történet vége az, hogy Rogozsin megöli Miskin herceget. A közönség végig hatalmas érdeklődéssel kíséri a drámai dialógust.

— Bizonyára volt alkalma tanulmányozni a lengyel nézők fogékonyságát, színházszeretét is.

— Már az első előadásokon feltűnt és a későbbiek során egyre inkább meggyőződtem róla, hogy milyen hatalmas tömegek, főleg fiatalok érdeklődnek Lengyelországban a színház iránt. Az előadásokra semmiféle szervezés nem toboroz nézőket, a telt ház ottani fogalmak szerint „pénztári közönséget” jelent. Számomra szinte hihetetlennek tűnt, hogy a lengyel színházaknál sem bérletezés, sem a mi értelmezésünknek megfelelő üzemi közönségszervezés nincs, a jegyforgalmazás kizárólag a színházak jegypénztárain keresztül történik, sőt — az ifjúságnak egyes darabokra adott kedvezményen kívül, amelyeknek helyárkülönbözését a helyi tanácsok térítik meg a színházak — semmiféle helyárkedvezményt nem nyújtanak. Egyébként a színházi helyárok a mieinkhez hasonlóan igen alacsonyak, és körülbelül két év-tizede azonos szinten vannak, ennél fogva a színházak növekvő fenntartási költségeit ott is az állami szubvenció fedezi.

— Kerékgyártó László jelentésében említést tesz a varsói főiskolások vizsgaelőadásáról.

— Erről csak annyit, hogy kitűnő felkészültségű — mondhatnám univerzális — színészeket nevelnek.



Wypianski: Menyegző (Krakkó)

A leendő művészek egyaránt megfelelnek a prózai és zenés színházak követelményeinek. Rendkívül sokoldalúak és nagyon tehetségesek.

A varsói színházi napok hangulata, a közönség érdeklődése felidézte bennem a régen nálunk is rendszeresen megtartott vidéki színházak ünnepi hete emlékét. A varsói szemle tartalmában, célkitűzéseiben rendkívül sok hasonlóságot mutat ezzel a sajnálatosan félbeszakadt hazai hagyománnyal. Éppen ez indított arra, hogy a Kulturális Minisztériumnak küldött úti-jelentésemben javasoljam ennek, a számunkra sem ismeretlen szemlének felújítását. A vidéki színházak jelenlegi rendszertelen budapesti vendéjátékai helyett a hagyomány felújítása nagyobb áttekintést nyújthatna a magyar színházművészet helyzetéről.

Minden színészt képességeinek megfelelően...

Szigligeti Ede

Száz esztendővel ezelőtt, 1878. január 19-én hunyt el a magyar színjátszás egyik legeredetibb egyénisége, Szigligeti Ede — színész, rendező, színműíró, dramaturg, a Nemzeti Színház igazgatója.

Mérvői oklevelet akart szerezni, de a budai magyar társulat játéka olyan hatással volt rá, hogy 1834-ben közéjük állt. Mint segedészinész, majd színházi titkár, könyvtáros és művezető nemcsak a színház adminisztratív és gazdasági felépítésével ismerkedett meg, hanem valamennyi pályatárs külső és belső adottságaival, sőt a fővárosi közönség ízlésével is. 1873-tól 78-ig a Nemzeti Színház igazgatója volt. Az ifjúkorában divatos francia romantikus dráma és az egyre többet játszott Shakespeare tanították meg, mint színműíró a színszerzésre. Magyar földön soha senki nem ismerte jobban az eszközöket és körülményeket,

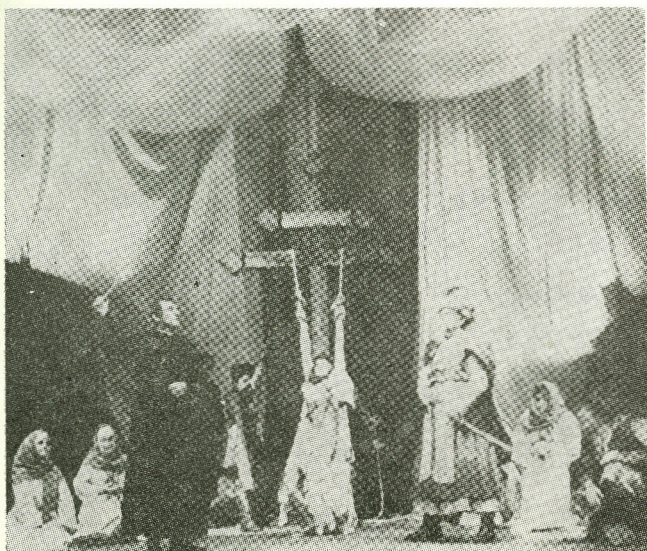
amelyekkel és amelyekben színházat vezetni kell.

Mint színész, nem volt jelentős. Mint színműíró százánál több darabbal gazdagította a műsort. Rendezőként nagy gondja volt a szép szövegmondásra és a színészi játékra. Mint igazgató, elsősorban a műsorpolitika terén volt úttörő és kitűnő gárdát alakított ki. Minden színészt képességének megfelelően tudott foglalkoztatni, és a legtehetségesebb fiatalokat hozta a színházhoz. (Jászai Mari, Márkus Emília, Halmi Ferenc, Molnárné Kocsisovszky Borcsa, Vizvári Gyula, Nagy Imre). A Paulay-korszak nagy együttesének tagjai mind az ő vezetése idején kerültek a társulathoz.

Jelentős volt a Színiakadémiaán kifejtett színészpedagógiai tevékenysége is. Néhány elméleti művét (A magyar dráma válfajai; Magyar színészek életrajzai) ma is hasznosan forogathatjuk.

Egri műsor

9. csütörtök	IVANOV	Bemutató bérlet (7)
10. péntek	IVANOV	Shakespeare bérlet (7)
11. szombat	IVANOV	Bérletszünet (7)
12. vasárnap	IVANOV	Erkel bérlet (7)
16. csütörtök	IVANOV	Bródy bérlet (7)
17. péntek	IVANOV	Gárdonyi ifj. b. (7)
18. szombat	IVANOV	Petőfi ifj. bérlet (fél 4)
19. vasárnap	IVANOV	Madách bérlet (7)
24. péntek	IVANOV	Vörösmarty bérlet (fél 4)
25. szombat	IVANOV	Déryné bérlet (7)
26. vasárnap	IVANOV	Móricz ifj. b. (fél 4)
28. kedd	IVANOV	Katona bérlet (7)
		Bérletszünet (7)
		Molière bérlet (7)



Bryll: Lomzynski ballada (Elblag)

Saját problémáira kíváncsi nézőkkel találkoztam

Látogatás Romániában

ről, nevezetesen azt, hogy román barátaink benne élnek a világszínház sodrában. Ez irigylésre méltó dolog, olyannyira, hogy mindenképpen követnünk kellene őket.

— **Hogyan kerülhet valamely nemzeti színjátszás a világszínház vérkeringésébe?**

— Első percben azt gondolnánk, hogy a világirodalom legértékesebb, legizgalmasabb alkotásait kell ehhez megkeresni, vagy legalábbis a legdivatosabbakat. A dolog nyitja azonban aligha ez. Azt hiszem, egy-egy népnek úgy kell beszélnie — drámaírói szavaival — önmagáról, hogy ez a mondanivaló mindenkiket érdekeljen a művelt világban, mindenkinek többé-kevésbé személyes ügye legyen. Vagyis egy-egy nép — szerintem — igazán iz-

hangvétele ironikus, humoros, egyáltalán nem heroizáló. Mindazonáltal, mélyeséges tanulságokat hordoz. Persze, nemcsak a dráma megkapó, hanem az előadás is. A Bulandra Színháznak sok kitérő színésze van, s olyan művészeti vezetője, mint a nagyon népszerű Culei. Mielőtt a színészi játékról beszélnék, okvetlenül el kell mondanom, hogy szcenikailag sokkal fejlettebbek a román színházak a hazaiaknál. Erre legjobb példa a Bukaresti Nemzeti Színház, amelynek három — nagyon korszerűen felszerelt — színpada van egy épületben, ahol minden színházi csoda megteremthető. Persze, nemcsak azért, mert jók a technikai adottságok, hanem azért, mert a román Nemzeti Színház, de a többi művészeti intézmény is megtalálta, felnevelte azokat a tervező művészeket, akik Párizsban nem kevésbé ismertek és híresek, mint hazájukban.

— **Térjünk vissza a román színészekre, és persze a közönségre is.**

— Most számos nevet említheték, elsősorban talán Clody Bertolat, Cina Patrichi, Sanda Tomát, vagy a nemrég tragikus körülmények között elhunyt Toma Caragint. De hát a felsorolás mit sem ér, valamennyiüket látni kellene. Az előadásokat nézve úgy érzik az ember, hogy mindent tudnak. S ez igaz is, de azt sem szabad elhallgatni, hogy milyen szívos munkával készülnek egy-egy produkcióra. Láttam, többek között, a magyar származású Taub János egyik próbáját (Gorkij: Kispolgárok). Nem kevesebb, mint négy órán át gyakoroltak egy olyan jelenetet, mely az előadásban nem lesz több, mint négy perc. A darab egyébként augusztustól februárig készült; rengeteg munkaóra teremtette meg a művészi eredményeket. Ehhez persze nemcsak hosszú próba-idő kell, hanem olyan rendező, mint a már említett Ciulei vagy Pintillei, s nem utolsósorban a magyar Haragh György, aki Marosvásárhelyen működik, a marosvásárhelyi színház főrendezője.

— **Természetesen nagyon érdekel bennünket, a marosvásárhelyi színházi élet is.**



Haragh György rendező (Marosvásárhely)

— Erről talán csak annyit, hogy a romániai színházak fesztiválján tavaly a marosvásárhelyiek nyerték el a második díjat. S ez nem véletlen, hiszen az ottani főiskola kitérő színészeket képez (volt erről alkalmam beszélgetni Tompa Miklós rektorral), s olyan író áll a színház mellett, mint Sütő András, akinek éppen most mutatták be „Vidám sirató egy bolyongó porszemért” című drámáját. Természetesen több darabot láttam, s mindegyikről szívesen beszélnék, de idő híján befejezésül inkább a közönségről egy mondatot. A romániai nézők mindannyiszor zsúfolásig megtöltik a színházakat; ön maga problémáira kíváncsi és érzékenyen reagáló tömeggel találkoztam.



Storey: Ferma (Virgil Ogasanu)



Brecht: Kurázi mama (Sanda Toma)

A múlt esztendő végén egy minisztériumi küldöttség tagjaként a román színházi életet tanulmányozhatta Illés István, a Miskolci Nemzeti Színház főrendezője. Tapasztalatairól, benyomásairól érdeklőtünk.

— **Először talán halljunk valamit a legmaradandóbb élményéről, vagy, ha úgy tetszik, mi az, ami a legjobban meglepte, megragadta?**

— Erre egyértelműen válaszolhatok. A legtöbb időt a bukaresti Bulandra Színházban töltöttem, itt értek az első benyomások is, s bár kellemes meglepetés a későbbiekben is adódott, ennek a színháznak a munkájára, légkörére kell emlékezniem elsősorban, ha romániai utamra gondolok. Először azonban általában szeretnék elmondani valamit a román színházi élet-



Gorkij: Éjjeli menedékely (Gina Patrichi)

galmasan csak akkor szólhat meg a világszínház színpadán, ha saját sorsproblémáiról képes egyetemes érvényű gondolatokat mondani. De hogy ne beszéljünk talányokban, példaként mindjárt megemlítem, egy román költő, Sorrescu, Recela című drámáját. A cím meghűlést vagy náthát jelent. A cselekmény a román-török konfliktus idején játszódik; a furcsán anakronisztikus játék a román állam kialakulásának problematikáit boncolgatja. A színmű



Csehov: Sirály (Dan Nutuz)

Lorenzaccio-látomás

Vendégünk: Ján Hanák

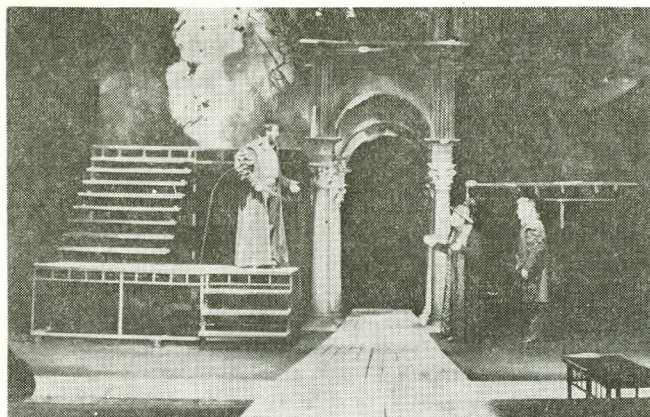
A Monna Vanna emlékezetes sikere óta a miskolci közönség is jól ismeri azt a nevet, melyet szakkörökben már évekkel ezelőtt nagy tisztelettel emlegettek Európa-szerte. Ján Hanák, a Kassai Allami Színház többszörösen kitüntetett tervezőművésze új produkcióját a Lorenzaccio szcenírozását is vállalta. A neves művésznek — akivel a bemutatás előtt néhány nappal sikerült beszélgetni — már a tervei is sokat ígértek, az elkészült színpadkép azonban minden várakozást felülmúlt. Nem sok példa van arra, hogy már a díszlet is közönséget vonz. Ján Hanák színpadképére tagjaink közül már a próbák folyamán is sokan kíváncsiak voltak. A művész egy furcsa, bizarr — boschi ihletésű — világot teremtett. Alkotásáról — folytonosan hangsúlyozva, hogy ebben a produkcióban milyen nagy szerepe van Beke Sándor rendezőnek — a következőket mondta.

— Célunk egy expresszív hatású atmoszféra megteremtése volt. Ennek megvalósítása közben egészen a szürrealizmusig elmentünk. Mindez azonban korántsem önmagáért való játék, hiszen ezt a légtört kívánja a színészi megjelenítés, illetve a rendezői elképzelés.

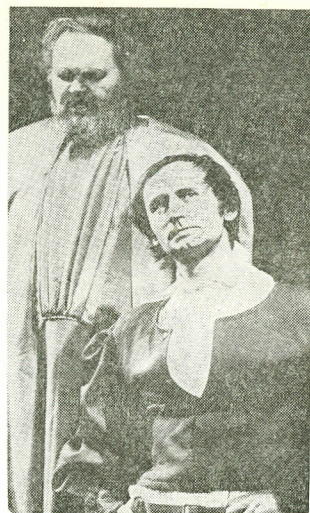
— Amennyire egyáltalán szavakba foglalható a díszlet, úgy azt mondhatjuk, hogy Ján Hanák egy sokértelmű és nyugtalanító „égboltot” vont a többszintes jätéktér fölé.

— Úgy érzem, hogy ez a sajátos szobrászati horizont a reliefszerű plasztikus megoldásaival jól szolgálja az előadás sikerét. A korabeli Velence társadalmi

valóságának ismert figurái nehezednek a cselekményre. Az egyház, a katonaság fenyegető képei (rémképei), a maguk plasztikus valóságában mintegy Demoklész kardjaként függnek, olykor uralkodnak a cselekmény fölött. A rendező Musset dramaturgiájának megfelelően úgynevezett snitttechnikával dolgozik, amelyet korunk nézője jól ismer a filmekből. Meg kellett tehát oltani, hogy a színpad egyik pillanatról a másikra változtassa arcát. A háromdimenziós kompozíciót tekintve, ez nem is olyan könnyű dolog. Helyesebben csak papíron könnyű a tervező számára. A Miskolci Nemzeti Színház kitűnő műszaki gárdájának köszönhető, hogy szinte maradéktalanul sikerült minden elképzelést megvalósítani. Így szükség szerint változhat a tér. Az „átúsz-



tatásos” technika szerint kocsiznak majd be akár egész szobák is. Meg kell jegyezni, hogy kitűnően harmonizálnak a színpaddal, illetve a díszlettel a jelmezek is. Helena Beze-



ková reliefszerű kosztümei — melyek a figurák jellemét is képesek érzékeltetni — tökéletesen illeszkednek a színpad világához.

— Ön már arról is meggyőződhetett, hogy miként mozognak, élnek ebben a térben a szereplők? (Cikkünk megjelenésekor természetesen már a közönség

is választ tud adni erre a kérdésre).

— A Lorenzaccio előadása a színészek számára is igen nagy erőpróba. Több miskolci művésszel beszélgettem, akik megnyugtattak, hogy jól érzik magukat ebben a térben. Egyébként — s ezt nem az udvariasság sugallja — az a meggyőződésem, hogy az együttes tagjai igen tehetségesek, s jó érzés volt tudomásul venni, hogy milyen lelkiismeretesen és nagy alapossággal készülnek a bemutatásra. Nemcsak magam miatt szeretném, hogyha ez a produkció sok előadást érne meg, hiszen mind a darab eszmeisége — korszerű mondanivalója —, mind az invenciózus rendezés figyelmet érdemel.

Három siker

A Varázskeringő varázsa hónapok óta nem szűnik. Az együttes már a 75. előadásra készül. Ez a hosszú idő, s az örömmel végzett közös munka elegendő volt arra, hogy új tagjaink megismerjék egymást, hogy igazi együttesé kovácsoldjon zenés színházi részlegünk. A Varázskeringő mindkét színhelyünkön egyaránt nagy sikert aratott, s minden bizonyítással úgy kell majd levennie a műsorról, hogy sem a játékosok, sem a nézők nem unták meg Oscar Straus muzsikáját, illetve a vidám játékot.

★

A játékszín tenyérnyi színpadán alapozta meg hírét-rangját Horníček Két férfi sakkban című színműve, majd egri színpadunkra került a darab. Kiderült, hogy a játéknak nem túlságosan tág az egri színház nyújtotta tér sem. Ez — a rendezői munkán kívül — kitűnő színészeinknek, Tanay Bellának, Martin Mártának, Varga Gyulának, Vitéz Lászlónak és Somló Ferencnek köszönhető, akik a legnagyobb könnyedséggel alkalmazkodtak a megváltozott térvizonyokhoz. Ez egri sikeren felbuzdulva, a tavasz folyamán a Miskolci Nemzeti Színház nagyszínpadán is színe kerül ez a sajátos sakkjáték. Érdekes egyébként megfigyelni, hogy időről időre hogyan mélyül a szereplők jellemábrázoló készsége, hogy a szertelen komédiázáson miként sütnék át az indulatok. Tapasztalatunk szerint a közönség jól érti és érzi ezt a furcsa és anakronisztikus katonásdít.

★

A gyermekdarabok az eddigiek folyamán is biztos sikerre számíthatnak színházunkban, hiszen a mese iránt annyira vonzó és a játékosok — a legtöbb esetben — először rácsodálkozó kis nézők, ha akarják, sem tudnák titkolni örömeiket, felindulásukat. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a gyermekdarabokat kevesebb igényre, figyelemmel kell színe vinni, mint más színházi produkciókat. Elsősorban nem azért, mert elmarad a siker, hanem azért, mert ezektől a bemutatástól függ, hogy milyen lesz nálunk a jövő közönsége. Színházunk határozott törekvése, hogy egy-egy gyermekdarab bemutatásával a színházról általában is fogalmat adjunk. Egy-egy előadás jól fejlesztheti a gyerekközönség esztétikai érzékét. A produkció résztvevői valamennyien jól tudják ezt, s fáradhatatlanul igyekeznek eleget tenni a velük szemben támasztott igényeknek. Nem fárasztja-e őket a sok előadás? — vetődik fel önkéntelenül a kérdés. Egyértelműen így válaszolnak: nem fárasztóak az előadások, hiszen a gyerekek szinte mindennap másként reagálnak egy-egy figurára, egy-egy jelenetre, szinte hihetetlen, hogy mennyi apróságot észrevesznek; tulajdonképpen fogékonyabbak, mint a felnőttek.



TARKA OLDAL

KONCERT
A SZÍNHÁZBAN

A MONNA VANNA
TÉVÉSIKERE

Februári szólistánk:
Kiss András

A Miskolci Szimfonikus Zenekar legközelebb február 27-én, hétfőn este fél 8 órakor ad hangversenyt a Miskolci Nemzeti Színházban. A műsoron szerepel Sugár Rezső Epilógus című műve, valamint Brahms D-dúr hegedűversenye és IV. szimfóniája. A hangverseny karmestere Petrő János, közreműködik Kiss András hegedűművész.

*

A hangverseny szólistája 1934-ben Budapestben született, 1949-ben kezdte meg hegedűtanulmányait. A Zeneművészeti Főiskolán Ney Tibor növendékeként 1965-ben kitüntetéssel szerzi meg diplomáját. 1965 szeptemberétől 1968 októberéig a Művelődésügyi Minisztérium és a Magyar Tudományos Akadémia ösztöndíjasaként a leningrádi konzervatóriumban volt aspiráns, Mihail Wajman tanítványaként. 1968 júniusában a lípcei nemzetközi Bach-versenyen harmadik díjat és a „Bach-díjas hegedűművész” cím viselésére jogot nyert. 1969-ben a Magyar Rádió és Televízió országos hegedűversenyén második díjas lett. Több országban vendégszerepelt részint szólistaként, részint az Új Budapesti Vonós-egyenes vezetőjeként. Nagy sikerrel mutatkozott be az Amerikai Egyesült Államokban 1973-ban, a Magyar Rádió és Televízió zenekarával.

*

HUNYADI LÁSZLÓ

A debreceni Csokonai Színház operaegyüttese február 13-án ismét bemutatja Miskolcon a már egy ízben nagy sikerrel játszott Erkel-operát, a Hunyadi Lászlót.

*

KOVÁCS MÁRIA
A DUNÁNTÜLI
VÁROSOKBAN
VENDEGSZEREPEL

Korábban hírt adtunk róla, hogy Kovács Mária érdemes művész meghívást kapott a győri Kisfaludy Színháztól MórícZ Zsigmond Nem élhetek muzsikaszó nélkül című színművének egyik főszerepe eljátszására. A nagy sikerű bemutató után — melyen színházunk művésze Zsani néni formálta meg — Sopronban és más dunántúli városokban is színre kerül a produkció.

Az ország tévénező közönsége örömmel fogadta Maeterlinck Monna Vannájának miskolci közvetítését. A bemutató után a színház több köszönőlevelet kapott, sokan gratuláltak a darab címszereplőjének, Gyöngyössi Katalinnak is.

*

OLOMOUCI
HANGVERSENY
A Miskolci Filharmonikusok művészeti vezetője, Mura Péter Liszt-díjas érdemes művész január 11-én és 12-én nagy sikerrel vezényelte a Morva Filharmonikusokat. Az Olomoucban tartott hangversenyek műsorán Dvorzák-, Mozart- és Prokofjev-művek szerepeltek.

*

PUNTILLA ÚR
ÉS SZOLGÁJA, MATTI

A két brechti hős (Major Tamás és Blaskó Péter) újabb és újabb közönségretegeket hódít meg Szolnokon. A Csizsár András rendezte előadás — rövidebb szünet után — ismét a színház műsorára került. A tervek szerint rövidesen a fővárosban is bemutatják a produkciót.

*

IVANOVOK A TÉVÉBEN

A Magyar Televízió élve a lehetőséggel, hogy szinte egyazon időben három produkcióban is színre került Csehov Ivanovja, felvételt készített a Miskolci Nemzeti Színház, a kaposvári Csiky Gergely Színház és a Moszkvai Művész Színház előadásának néhány különösen jellemző fejezetéről. A három Ivanov-részletet egy műsorban láthatja majd a közönség, így a nézőknek érdekes és tanulságos összehasonlításra nyílik majd alkalmuk. A műsor bizonyára hasznos adalék lesz a világszerte felélenkült Ivanov-vitákhoz, illetve a korszerű Csehov-interpretációk számos kérdésére ad majd választ.

Lenkey-grafikák a színlapon

A grafikusművészek irigylésre méltóak, hiszen — persze, csak a legkiválóbbak — néhány vonallal képesek megfogalmazni olyan tartalmakat, melyeket a szó emberei csak hosszú-hosszú oldalakon, vagy kéteketben képesek. A Miskolci Nemzeti Színház azzal büszkélkedhet, hogy műsorismertetőit az ország neves grafikusművészeivel — a többi között Felely Gyulával és Lenkey Zoltánnal — illusztráltathatja. Felelyről már korábban szoltunk ezeken a hasábkon, ezúttal Lenkey színházi munkáit szeretnénk néhány sorban regisztrálni.

Amennyiben ez nekünk nem sikerül, segítenek majd a kitűnő rajzok, melyek — hónapok vagy akár évek távlatából is — képesek felidézni egy-egy színházi sikert. Sőt ennél jóval többet is. Mert ezek az illusztrációk már eleve mindazt elmondják, amivel a színház, a szó művészei olykor csak próbálkoznak. A titok, hogy miként lesz képpé a grafikusművész olvasmányélménye, már régóta izgat bennünket. Lenkey Zoltán vajmi keveset mond erről, ha netán kérdezzük. De hiszen nem is



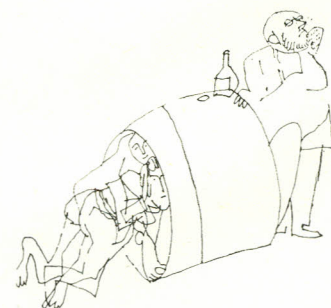
Két férfi sakkban



Szép Heléna

kell mondania, hiszen itt vannak a rajzok, amelyek ékesen bizonyítják, hogy ő a legjobb néző, hogy ő a drámák legihletettebb olvasója. A rajzok azt is elárulják, hogy Lenkey mit olvas, illetve olvasott leg-szívesebben. A művésznek különös érzéke van — az irodalmi értékű — pajzán históriákhoz. A Szép Heléna, a Boccaccio, a Két férfi sakkban, s az Amphitryon szerepel

itt egy-egy lappal darab-illusztrációi közül. Ezekből kiderül, hogy Lenkey mennyire ismeri az embert (sőt az isteneket is), s szeretetteljes kegyetlenséggel képes megragadni mindazt, ami a földön és az égben félelmetesen neveléses és nevelésesen félelmetes. Az illusztrációról újabb időkben szokás fanyalogni nyilatkozni, mondván, hogy ez valamiféle másolás. Nos, Lenkey rajzai mindenképpen meggyőzhetnek arról, hogy az igazi illusztráció az alapmű továbbgondolása, gazdagítása. Lenkey kutató vonalával képes új tartalmakat felfedezni, szunnyadó jellemvonásokat előtérbe állítani, megmutatni a mese mélységeit és magasságait, vagyis azt a költészetet, amelynek minden igazán jó drámában jelen kell lennie.



Boccaccio



Amphitryon

Lapzártakor értesültünk arról, hogy VEIKKO SINISLAO, finn testvérvárosunk, Tampere Munkás Színházának művésze, február 21-én az új Vasas Művelődési Központban vendégszerepel. Előadásra kerül Väinö Linna: Hetven év a sarkcsillag alatt című monodráma. Rendező Kalle Holmberg. (Az előadás ismertetésére márciusi számunkban visszatérünk.)